

BENLİK SUNUMUNUN DİJİTALLEŞMESİ

Mehmet MEDER*, Canan ADA**

Öz

Toplumsal yaşam içerisinde iletişim, başat bir noktada konumlanmaktadır. İletişim; birey ve gruplar arasında etkileşim, kendini aktarabilme, anlamlandırabilme sürecidir. Geçmişten günümüze iletişim tekniklerinde belirli farklılaşmalar meydana gelmiştir. Dijitalleşme alanında yaşanan dönüşümler, iletişim alanlarında da farklılaşmaya sebebiyet vermiştir. Bu farklılaşmalar içerisinde kimlik dönüşümleri ve benlik sunumları da yer almaktadır. Yaşanan teknolojik gelişmeler neticesinde sabit kimliklerimize ek olarak edindiğimiz kimlikler de yer almaktadır. Edinilen kimlikler doğrultusunda ise benlik sunumları, çeşitli performanslar eşliğinde etki çevresine aktarılmaktadır. Benlik sunumları, sosyalizasyon süreçleri ile kendini yeniden üretmek devamlılığını sağlamıştır. Bu süreç içerisinde aktarılan normlar, bireyde içselleştirilerek eyleme dökülmektedir. Yaşam içerisinde farklı normlar alan birey, yansıtmak istediği benlik sunumlarını yeniden üretime tâbi kılar. Belirli değişimler ile bu süreç devamlılık arz eder. Yüz yüze aktarım sağladığımız benlik sunumlarımız, dijitalleşme doğrultusunda sosyal ağlarda da aktarılmaya devam etmektedir. Teknolojinin gelişmesi ile aktarım eylemlerinde oluşan farklılıklar mevcuttur. Bu çalışmada dijitalleşme ile yaşanan farklılıkların, sosyal medyaya aktarılan benlik sunumlarına etkisi aktarılmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda literatür taraması yapılarak teorik çerçeve sunulmuştur. Benlik sunumunun dijitalleşme bağlamında tezahürünün aktarımını sağlamak için Erving Goffman'ın dramaturji yaklaşımı ele alınmıştır. Bu yaklaşım çerçevesinde dijitalleşen benlik sunumlarının bir analizi gerçekleştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Kimlik, Benlik sunumu, Performans, Dijitalleşme, Ağ.*

THE DIGITALIZATION OF SELF-PRESENTATION

Abstract

Communication in social life is located at a dominant point. Communication is the process of interaction, self-transfer and interpretation for both individuals and groups. There have been certain differentiations in communication techniques until today. Transformations in digitalization have also led to differentiations in communication. Self-presentations and identity transformations are also included in these differentiations. In addition to our fixed identities as a result of technological developments, there are also identities we have acquired. In line with the acquired identities, self-presentations are transferred to the influence of environment, accompanied by various performances. Self-presentations have ensured its continuity by reproducing itself with socialization processes. The norms transferred in this process are internalized in the individual and put into action. The individual, who takes different norms in life, subjects the self-presentations he wants to reflect to reproduction. With certain changes, this process is continuous. Our self-presentations, which we provide face-to-face transmission, have been continuing to be transmitted on social networks in line with digitalization. There are differences in transfer actions with the development of technology. In this study, the effect of the differences experienced with digitalization on self-presentations transferred to social media has been tried to be explained. Accordingly, a literature review has been made and a theoretical framework has been presented. Erving Goffman's dramaturgy approach has been discussed in order to convey the manifestation of self-presentation in the context of digitalization. Within the framework of this approach, an analysis of digitalized self-presentations has been carried out.

Keywords: *Identity, Self-presentation, Performance, Digitalization, Network*

*Prof. Dr., Pamukkale Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü Öğretim Üyesi, DENİZLİ
e-posta: mmeder@pau.edu.tr (<https://orcid.org/0000-0002-7783-1131>)

**Yüksek Lisans Öğrencisi, Pamukkale Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, DENİZLİ
e-mail: cada11@posta.pau.edu.tr (<https://orcid.org/0000-0003-2994-0576>)

Giriş

Bireyler, yaşamsal formların başlayışından itibaren belirli değişim ve dönüşümlere tabii olmuştur. Gündelik hayat içerisinde kurulan etkileşim, bireylerin eylemlerini gerçekleştirme konusunda başatır. Yaşamın başlangıcında doğa ile etkileşim içerisinde olan bireyler, bir arada yaşamın getirisi ile iletişim ve etkileşim süreçlerinde belirli dönüşümler geçirmiştir. Dönemsel değişiklikler, teknolojinin ilerlemesi iletişim alanında da belirli farklılıkları meydana getirmiştir. Etkileşimler geleneksel dönem içinde yüz yüze şekilde pratiğe dökülmekteydi. Teknolojik ilerlemeler doğrultusunda yüz yüze sağladığımız iletişim pratiklerine ek olarak sanal mecralarda da bu pratikleri gerçekleştirmekteyiz. Yaşanan teknolojik gelişmeler sonucu internet ağlarında Web 2.0 teknolojisine geçilmesi ile bireyin aktif katılım sağlayabildiği içerik üretimleri oluşturulmuştur. Bu üretim sonucunda mekânın soyut kalabilmesi, iletişimin devamlılığı evrensel olarak bir değişim süreci yaratmıştır. Etki alanının ve yayılımın hızlı olması, bireylerin yaşam biçimlerine ve etkileşimlerine yansımıştır. Teknolojik ilerlemeler doğrultusunda erişimin geniş kitlelere yansması ile hâkim olan tüketim kültürüne bir uyum gerçekleşmektedir. Oluşturulan dijital kimlikler sayesinde yeni bir toplumsallaşma alanı oluşturulmuştur. Bu alan içerisinde birey, aktif bir katılım ile benlik sunumlarını görece daha rahat bir şekilde sunma imkânı edinmiştir. Oluşan bu teknolojik ilerlemeler, her toplum üzerinde belirli dönüşümlere yol açmıştır. Bu dönüşümler içerisinde bireyin gündelik hayatı, alışkanlıkları da bu dönüşümlere tâbi olmuştur. Geleneksel dönemde yüz yüze aktarılan benlik sunumları, oluşturulan sosyal ağlar neticesinde dijital bir boyuta taşınmıştır. Fiziki mekânlarda sergilenen benlik sunumlarının dijital geçmesi ile belirli noktalarda benlik sunumları benzerlik sağlarken, belirli farklılıkları da içine alan bir durumu meydana getirmiştir.

Kimlik ve benlik kavramları sosyal bilimler içerisinde başat bir yapıda olmasına rağmen farklı tanımlamalara tâbi olmuştur. Belirli çalışmalarda farklı tanımlamalar ekseninde açıklanmaya çalışılırken, birbirlerinin yerine kullanımları da literatürde mevcuttur. Benlik, doğumdan yaşamımızın sonlanacağı ana kadar devamlılığını sağlamaktadır. Benliklerimizi, yaşamımız boyunca bir sunum dâhilinde etkileşimde bulunduğumuz bireylere aktarmaktayız. Goffman'ın ele aldığı "Günlük Yaşamda Benliğin Sunumu" kitabında gerçekleştirdiğimiz benlik sunumlarımız, bir tiyatro metaforu üzerinden açıklanmaktadır. Dramaturji olarak adlandırılan bu yaklaşım, oyuncu ve izleyici arasındaki etkileşim ile kendisini var edebilmektedir. Kişiler, etkileşimde buldukları bireylere bir performans sergileyerek, benlik sunumlarını istediği bir noktada yansıtmaya çalışmaktadır. Bu yaklaşımlarda sergilenen benlik sunumları, yüz yüze bir aktarım aracılığıyla gerçekleşmektedir. Sergilenen performanslarımız içinde başat olan nokta ise bu performansın inandırıcı olabilmesidir. Çünkü bu performanslar, sergilenmenin dışında bir denetime de tabii kılınmaktadır. Bu denetim mekanizmasından dolayı performansların inandırıcılık noktası önem taşımaktadır. İnandırıcılığını sağlayabilmek adına vitrinler, performansların içine dâhil olmaktadır. Vitrinler, performans sergileyen bireylerin kendilerini ifade etmelerinde bir araç olarak kullanılmaktadır.

Dijitalleşme, günümüzde temel ilişkilerimiz bağlamında yer edinmektedir. Sosyal medya platformlarının bireyler arasındaki hızlı yayılımı, iletişim ve etkileşim yönünden belirli değişiklikleri meydana getirmiştir. Bu değişimlerin gözlemlenebilen bir formu da benlik sunumlarıdır. Bu çalışmanın yürütülme amacı, değişen ve gelişen süreçler dâhilinde, yeni kimlik edinimleri ve benlik sunumlarının hayati süreçlerde yer edinimini, birey ve topluluklara yansımalarını aktarmaya çalışmaktır. Geçmişten günümüze benlik sunumlarının içerikleri, alanlar arasındaki farklılıkların dönemlerdeki yansması ile dijitalleşmenin birey ya da gruplara etkilerini görmek gerekliliği doğurmuştur. Bu gereklilik doğrultusunda literatür taraması yapılarak, dijitalleşen benlik sunumlarının Erving Goffman'ın dramaturji yaklaşımı çerçevesinde bir analizi yapılmıştır. Bu aktarım dâhilinde bireylerin yaşamlarını idealize yapılar çerçevesinde konumlandıkları görülmektedir. Sosyal ağlar artık idealize edilmiş benliklerin bir sunum alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. İdealize edilmiş benlikler, özellikle tek tiplleşme durumunu günümüzde açığa çıkarmıştır.

Kimlik

Birçok disiplin tarafından kendi bünyesinde tanımlanmaya çalışılan bir kavram olarak karşımıza çıkan kimlik, farklı tanımlamalar ekseninde sosyal bilimleri meşgul eden bir kavram haline gelmiştir. Bu doğrultuda kimliğin salt bir tanımını yapmak güçleşmektedir. Bu yüzden kimlikle ilgili çalışmalarda hangi boyuttan ele alınacağı önem taşımaktadır. Ele alınan boyut üzerinden bir tanımlama yapmak, sınırlandırmak konu için önemli bir nokta taşımaktadır.

Farklı tanımlamalar ve sınıflandırmalar çerçevesinde kimlik, bir inşa sürecinin devamlılığı olarak açıklanmasına ek olarak doğuştan sağlanan bir edinim olarak da karşımıza çıkmaktadır. Kimlik, bir ulus devlet aidiyeti olarak ediniminin yanı sıra etnik bir süreç, kültürel alışkanlıkların dönüştüğü bir yaşam tarzı olarak da karşımıza çıkabilmektedir (Bouvier, 2012: 42). “Sosyolojik açıdan kimlik, minimal olarak, bireyin ve kolektiflerin sosyal ilişkilerinde, diğer bireyler ve kolektiflerle aralarında bulunan ayırım şekilleri olarak tanımlanabilir. Kimlik, kimin kim olduğu meselesidir” (Jenkins, 2016: 160). “Kimliklerin inşası tarihten, coğrafyadan, biyolojiden, üretken ve üremeye yönelik kurumlardan, kolektif hafızadan, kişisel fantezilerden, iktidar aygıtlarından ve dinsel vahiylerden malzemeler kullanır” (Castells, 2006: 14). “Burada genellikle değinilen ögeler, sınıf, etnik köken, ırk, cinsiyet ve cinsellik gibi yapılarıdır. Fakat bu farklı kimliklerin ayrı ögeler olmadıklarını, birbirleriyle etkileşim halinde olduğunu ayrıca not etmek gerekir” (Marshall, 1999: 406). Klasik sosyoloji bağlamında kimlik konusunu ele aldığımızda yaklaşımlar kolektif boyut üzerinden ele alınmıştır. Marx bu kavramı sınıf üzerinden ele alırken, Durkheim kolektif bilinç, Tönnies ise cemiyet ve cemaat ayrımlarında göz önüne almıştır.

Üç tür kimlik yapısından söz etmek mümkündür. Bu kimlik yapıları ise bireysel, sosyal ve dijital boyutlarda şekillenip, anlamlı kılınabilen kimliklerimizdir. “Bireysel kimlik, kişiyi “özgün” kılan, kendisini diğerlerinden farklılaştıran değerler bütünüdür. Sosyal kimlik ise, kişinin ait olduğu grupların idealleri ve kimliği ile dayanışma içerisinde olması, bireysel kimliği ile bulunduğu grubun normlarını, değerlerini bütünleştirmesidir” (Evren, 2013: 9). Üçüncü bir kimlik türü olarak karşımıza çıkan dijital kimlik, bireylerin dijital ortamlarda sergilediği, bireyin kontrol edebileceği bir yapıya sahip olan kimlik türüdür. Oluşturulan dijital kimlikler, çeşitli platformlarda değişimlere uğrayabilmenin yanı sıra yeni bir kimlik edinme çabalarına da olanak sağlamaktadır. Bu olanaklar neticesinde dijital kimlikler, esnek bir yapı sergilemektedir. Dijital kimlik, bireyin isteği doğrultusunda bir oluşum sergilediği için değişim ve dönüşümlerde egemen olan bireyin kendisidir. Dijital kimliklerimiz, gündelik yaşamda ifade edemediğimiz düşünceleri ya da sergilenemeyen davranışları daha kolay ve yoğun bir şekilde sergileyebilme imkânı sunmaktadır. Oluşturduğumuz bu sanal benliklerimiz, benliklerimizin farklı tezahürlerini yaratmaktadır. Sergilediğimiz benlik sunumları, yeniden bir üretim sonucunda devamlılığını sağlamaktadır. Teknolojik ilerlemelerin sonucunda farklı teknolojiler yöndeşerek sanal bir mekân oluşturmuştur. Oluşturulan bu sanal mekânlar, geleneksel dönemlerde yüz yüze yaptığımız eylemleri sanalda yapabileme imkânını bireylere yaratmıştır. Hedeflenen amaçlara erişebilme, gereksinimlerini giderebilme ve sorunları bir çözüme kavuşturabilmemiz için bir zemin hazırlamıştır.

Kimlik inşa yapıları, değişen süreçlerin bir sonucu olarak farklı yapılanmalar ekseninde bir oluşum sergilemiştir. Geleneksel dönemlerde dâhil olmadığımız kimlik süreçlerimiz, modernizm ile bir değişime uğramıştır. Geleneksel dönemde, belirli yapıların gizil tutulmaması, olmak istenilen bireye geçişi sınırlandırmıştır. İnternet kullanımının başlaması ile kimlik üretimleri ve iletişimlerde belirli farklılıklar meydana gelmiştir. Geleneksel oluşumlardan farklılık gösterebilen bu üretimlerde arzu edilen benlik oluşumu aktarımı daha olanaklı bir hale gelmiştir. Birey artık kendi kimliğini yaratabilmenin yanı sıra kimliğinde söz hakkını da kendisinde bulundurmaktadır. Kapitalist toplumun meydana getirdiği değişimler neticesinde kimlikler, daha farklı anlamları da içerisinde barındırmaya başlamıştır. Kimlikler; belirli sosyal, kültürel ve ekonomik sermayelerin neticesinde sembolik boyutunda da anlam kazanmaya başlamıştır. Değişen bu yapısalılık, yüz yüze oluşan pratiklerden sonra dijital alanlarda da yoğun bir şekilde sergilenmektedir. Kitle iletişim araçları bu sergilenmeler için ortak bir zemin oluşturmaktadır.

Postmodern dönem içerisinde kimlikler, belirli yapısal farklılıklara uğramıştır. Toplumsal yaşamda oluşan farklılıklarla beraber kimlik değerlerinde değişimler, farklılıklar göz önüne çıkmaya başlamıştır. Zaman ve mekân kavramlarında oluşan dönüşümler ve soyutluk bir kimlik problemine yol açmıştır. Postmodern dönemin bir yansıması olarak kimlikler, imaj kültürüne doğru bir geçiş sergilemiştir. İmajın başat bir konumda olması, kimlik inşalarının imajlar üzerinde yapılandırılmasına yol açmıştır. Bireyin kimlikler üzerinde hâkimiyet kurulabilmesi, değişken bir yapı oluşumunu açığa çıkarmıştır. Dönemsel olarak farklılaşan imajlarla birlikte kimliklerimizi hâkim olanın üzerine kurabilmemiz mümkün kılınmaktadır. Kimlik yapısı temsilleri, etki çevremiz ile beraber kitle iletişim araçları üzerinden de yansıtılmaktadır. Paylaşımlar, filmler, yarışmalar hâkim olan imaj kültürünün aktarılmasında başat bir konumda yer almaktadır. İmaj değişimleri ekseninde birey, kimlik yapılarında değişimler sergileyerek yeni kimlik oluşumlarının görünürlüğünü sağlamaktadır.

Dijitalleşme süreci ile geleneksel kimlik üretim yapıları belirli değişimlere tabii olmuştur. Soyut bir mekân yaratımı, yeni kimlik üretimlerinin ortaya çıkmasına sebebiyet vermiştir. Belirli gizlilikler dâhilinde oluşturulan kimlikler, yaratılmak istenilen kimlikleri ortaya çıkarmaktadır. Oluşturulan bu sanal mekân, bireylere gerçekleştiremedikleri kimliklerin inşasını sunmaktadır. Oluşturulmak istenilen anonimliğin salt bir şekilde oluşum sergileyemediği durumlar da ortaya çıkmaktadır. Kurulan dijital iletişim çerçevesinde bireyin yakın çevresinin bu iletişime dâhil olması bağlı ilişkileri de meydana getirmektedir. Bu ilişkisel yapı ise tamamen bir anonim yapı oluşumuna engel teşkil etmektedir. Anonimlik sağlanamayan çevrimiçi ortamlarda ise kimliklerin inşası, yüz yüze kurulan iletişim tekniklerinden büyük farklılık gösteremez (Zhao, Grasmuck ve Martin, 2008).

Kimlik oluşumlarında karşımıza çıkan benlik yapılarının salt bir kavramsallaştırılması tam olarak oluşmamıştır. Bu alanda yapılan çalışmalar içerisinde kimlik ve benlik arasındaki oluşan ilişkisel durum tam olarak belirtilmeyerek, birbirlerinin yerine kullanımları da literatürde mevcuttur. Sosyal inşacı yaklaşıma baktığımızda bu bağlantılı örneğe karşımıza çıkmaktadır. “Sosyal inşacılık, sembolik etkileşimciliğin benlik/kimlik hakkındaki önermelerini geliştirerek kimliği, sosyalliğin içerisinde kurulan ilişkilerin bir tezahürü olarak açıklamayı hedefler” (Alpman, 2018: 1). Sosyolojide benlik kavramı önemli bir yer tutmaktadır. Mead’a göre “insan toplumunu kendine özgü bir şekilde yaratan şey benliktir” (Marshall, 1999: 63). Mead (1934), benlik yapısına öznel bir yorumun temsili bağlamında yaklaşmaktadır. Benliği toplumsal yönde bir diyalektiğin ürünü olarak ele almıştır. Cooley (1902) ise benlik tanımlamasını ayna benlik üzerinden yapmıştır. Ayna benlik, etkileşimde bulunduğumuz bireylerin bize aktardıkları gözlemlerle kendimiz hakkında bilgi sahibi olabilmemizdir. Ayna görevinde olan çevremizin, bizi algıladığı şekilde benliğimizi algılama noktasında oluruz. Üç farklı benlikten bahseden Markus ve Nurius (1986) beklenen benliği, bireyin ulaşım sağlayabileceği bir benlik türü olarak tasvir ederken umulan benliği ise bir arzu noktasında konumlanmıştır. Korkulan benlik ise bireyin yaşantısında olmak istemediği benliği ifade etmektedir. Benlik belirli çalışmalarda kişinin öz kimliği olarak da karşımıza çıkmaktadır. “Benlik; kişinin kendisiyle ilgili görüşlerini, düşüncelerini ve değerlendirmelerini kapsar. Bu açıdan benlik kavramı, kişinin kendisini tanımlamak için kişiliğine en uygun olarak atfettiği özellikleri içine almaktadır” (Hortaçsu, 2012; akt. Kavut, 2018: 2). Benlik; bireyi diğerlerinden ayırt eden, kişisel örneğülere ağıdır. Benlik salt bir şekilde bireyde oluşum sergilemez, diğer bireyler ile olan etkileşimleri sonucunda meydana gelmektedir. Etkileşim sonucunda meydana gelen benlik, sabit bir yapı arz etmek yerine değişkenlik sergilemektedir. Bu değişkenliğe dönemsel yapılar, farklılık gösteren sosyal ortamlar etkindir. Benlik yapılarının tezahürü, bireysel yapıların dışavurumu şeklinde kullanılmaktadır. Bireyin öz kimliği olduğuna dair belirli görüşler literatürde yerini korumaktadır ve bir bütün olarak ele alınmaktadır.

İletişimin Dijitalleşmesi

Geleneksel topluluklarda etkileşim, yüz yüze şeklinde tezahür etmekteydi. Bu ilişki biçimleri dini törenler, evlilik, cenaze, doğum gibi durumların neticesinde sosyalleşmeleri ile mümkün kılınmaktaydı. Birey, başkaları ile etkileşim kurduğu noktada yalnızca kendisini temsil etmeyerek, aile üyelerinin de temsili üstlenmekteydi. Kurulan ilişkiler, bireyden ne bağımsız ne de tamamen bireye bağlı bir konumda şekillenmişti. Bu kurulan ilişkiler bağlamında birey, bir aidiyet duygusunun içinde benlik sunumlarını çevresine aktarmaktaydı. Geleneksellikten belirli alanlarda kopuş ile modern toplum tipolojisi içinde birey, keskin aidiyet duygularından bir arınma yaşayarak yeni kimlik arayışlarına yönelmiştir. “Geleneksel bir toplumun bireyi küçük bir toplumsal çevrede yüzyüze ilişkiler kurarak, sınırlı sayıdaki ihtiyaçlarını yeknesak bir biçimde gidermiştir. Modern toplum bireyi ise ürettiği iletişim teknolojilerini kullanarak ve bunları kısa aralıklarla, sürekli bir şekilde geliştirerek çok geniş bir çevreye ulaşmıştır” (Okur ve Özkul, 2015: 215). Dönemsel değişimler, bireylerin ilişki biçimlerinde de belirli değişim ve dönüşümlere yol açmıştır. Bu değişimler neticesinde birey ve toplumlar geleneksel süreçlerin aksine gelişen yeni dönüşümleri benliklerinde özümseyip, inşa sürecini gerçekleştirerek gündelik hayatında sürece dâhil olmuşlardır. Aşamalı olarak ilerleyen bu değişim süreçlerinde telgraf, radyo, televizyon, internet gibi oluşumlar iletişimin çeşitliliğine yol açmıştır. Bireylere sunulan kitle iletişim araçlarının bir sonraki evresi olarak bilgisayar ve bununla ilgili teknolojik gelişmeler hayatımızın merkezi konumuna doğru bir yükselişe geçmiştir.

Sosyal hayatlarımızda kurduğumuz ağlar, enformasyon teknolojilerinin gelişmesi ile birlikte ağ toplumuna dönüşmüştür. Castells (2005), küreselleşme doğrultusunda yaşanan gelişmelerle birlikte iletişim araçlarının yaygınlaşmasının bizi yeni bir toplum tipine götürdüğünü ifade eder. Ağ toplumu olarak kavramsallaştırdığı bu toplum tipolojisinde ekonomik, kültürel, siyasal ve sosyal hayatlarımızda ilişkilerimiz bir dönüşüme uğramıştır. “Bu

süreçler arasındaki etkileşim ve bunların yol açtığı tepkiler yeni bir egemen toplumsal yapıyı, yani ağ toplumunu; yeni bir ekonomi, enformasyonel/küresel ekonomiyi ve yeni bir kültürü, gerçek sanallık kültürünü yaratmıştır” (Castell, 2007: 486). Bauman’a göre küreselleşme; “Jowwit’in “yeni dünya düzensizliğinin”nin başka bir adıdır” (Bauman, 2010: 64).

Web 2.0 teknolojileri bağlamında gelişen sosyal medya alanları, yeni kimlik edinimleri sağlayarak benliklere sanal bir boyut kazandırmıştır. İletişimin dijitalleşmesi ile bağlantılı olarak karşımıza çıkan dijital kimlikler, bireyler aracılığıyla yeniden üretilerek devamlılığını sağlamaktadır. Benlik sunumlarımız dijitalleşme ekseninde yüz yüze olmaktan ayrılıp, sanal ortamlara doğru bir geçiş sergilemektedir. Bireyler, dijitalleşme ile birlikte sosyalleşmesini gerçekleştirirken ilişkilerini, işlerini de bu ağlar sayesinde halledebilmektedir. Dijitalleşmenin sunduğu hızlı erişim bireylerin sanal ortamlara geçişini hızlandırmıştır. Sanal ortamlara dâhil olmamız belirli kimlikler sayesinde olmaktadır. Sanal ortamlarda kurulan kimlikler her zaman benliğimizi yansıtmamakla beraber, kişisel verilerimizi aktarmadan da bir kimlik oluşturma zemini hazırlamaktadır.

Sanal alanlarda kurulan kimlikler, bireyin öz kimliğinden noktalar taşımakla beraber bunu tamamen ortadan kaldırmaya yönelik kimlik oluşumları da mevcuttur. Anonim kimlik olarak adlandırılan bu kimlik yapılarında bireyler, kendi kişisel verilerini sanal ortama aktarmadan bir hesap oluşturabilmektedir. Hesapların oluşumu ile bireyler kendi kimliklerini gizleyerek iletişimini devam ettirmektedir. Gizlenen unsurlar belirli noktalarda cinsiyet, statü gibi konuları içerirken belirli noktalarda ise tamamen gizlilik dâhilinde oluşturulmaktadır. Oluşturulan bu hesaplarla sosyal medya sitelerinde, internet üzerinden oynanan oyunlarda bir kimlik belirleyebilmek mümkündür. Anonim kimlikler güvenlik sorununu da beraberinde getirmiştir. Gerçeği yansıtmadan kurulan kimlikler, bazı süreçlerde kişisel ifşa pratiklerine dâhil olmamak için kurulum sergilerken başka bir noktada da belirli suçlara iştirak için kullanılmaya başlandığı görülmektedir. Bu bağlamda kurulan kimlikler belirli güven ve güvensizliklerin oluşumuna zemin hazırlamıştır.

Benliğin Sunumu

Erving Goffman, bireyler arasındaki iletişim ve etkileşimleri bir tiyatro sahnesi bağlamında ele almaktadır. Günlük yaşamda bireyin bir sahne performansı sergilediğini dile getirirken, bu performansların belirli denetimlere tabi olduğunun da altını çizmektedir. Sahne önünde sergilenen performanslar, bireylerin istedikleri roller çerçevesinde yansıttığı bir sunumdur. Goffman’ın ele aldığı dramaturjik yaklaşım içerisinde birey ya da takımlar sahip olduğu kişilikler yerine olmak istedikleri kişiliklerin rolünü sergilemektedir. Rolünü sergilediği birey ile izleyenler arasında bir etkileşim meydana gelmektedir. Birey, performansını sergilediği alanda girdiği karakterin inandırıcılığı yansıtmak istemektedir. Çünkü performans sırasında sergilediği imajın ciddiye alınması ve kendi karakterinin bir yansıması olarak görülmesini aktarmak istemektedir. Yansıtılan bu benlik sunumu bir bütünlük içinde aidiyet sağlamaya çalışmaktadır. “Bir performansın sunulduğu toplumun anlayışına ve beklentilerine uyması için “toplumsallaştırması”, kalıba sokulması ve uyarlanmasının yollarından biridir. Performansın durumun idealize edilmiş bir görüntüsünü sunduğu düşüncesi doğal olarak oldukça yaygındır” (Goffman, 2016: 44). Goffman, bireysel rollerin yanında takım oluşumunun önemli olduğunu belirtmiştir. “Bir performans değerlendirirken sunumun içeriğinin sadece oyuncunun kişiliğinin ifadesel bir uzantısı olduğunu varsaymak ve performansın işlevini bu kişisel terimler çerçevesinde görmek kolaydır. En önemlisi, normalde, belli bir katılımcı tarafından yansıtılan durum tanımının birden fazla katılımcı işbirliği ile yaratılan ve sürdürülen bir yansımanın ayrılmaz bir parçası olduğunu görürüz” (Goffman, 2016: 82).

Gündelik yaşamda aktarılan benlik sunumlarının en önemli noktası, bu performansın inandırıcılığıdır. İnandırıcılıktan mahrum bir rol, yaratılması beklenen etkiyi yansıtamamaktadır. Sahne önünde sergilenen roller bir vitrin görevi de görmektedir. Her rolün sahip olduğu belirli vitrinler vardır. “Vitrin, performans sırasında kişi tarafından kasıtlı ya da kasıtsız olarak kullanılan standart ifade kullanımındır” (Goffman, 2016: 33). Bu vitrinlere ek olarak ırk, cinsiyet gibi unsurları da kişisel vitrinlerimizin içine dâhil edebiliriz. Bireyler, sergilediği performanslarında vitrine uygun olmayan durumlardan kaçınmaktadır. Çünkü sergilenen bu roller bir izlenim yaratmanın yanı sıra bir denetime de tabi olmaktadır. İzlenim yöntemleri, performans sergileyen bireylerin belirli bir sorunla karşılaştıklarında sorunu çözmek, baş etmek için kullandıkları yöntemlerdir. Sergilenen bu roller alanlara göre farklılık göstermektedir. Alanlarda oluşan farklılık, rollerin farklılaşmasına da etki etmiştir. Alansal

farklılıklarla sergilenen bu roller semboller, kıyafetler, tutumlar gibi durumlarla da desteklenerek inandırıcılığının arttırılması gözetilmiştir.

Performansını sergileyen bireylerin bir sahne arkası bölgesi de yer almaktadır. Sahne arkası, bireyin salt benliği ile baş başa kaldığı bir alandır. Bu bölge seyircilere kapalı bir alan olduğu için birey, sahne önünde sergilediği performansını burada sergilemek zorunda hissetmemektedir. Sahne arkası, kurallardan arındırılmış bir bölge olarak konumlanmaktadır. Sahne önü ve sahne arkası birey için farklı iki noktayı oluşturmaktadır. Sahne önünde imajını sergilemek için belirli performanslar sergileyen birey, sahne arkasında bunlara ihtiyaç duymamaktadır. “Nitekim profesyonel bir kimse sokakta, bir mağazada veya evinde çok alçakgönüllü bir rol oynamaya razı olabilir; ama profesyonel yeterlilik göstergesi sergilediği sosyal çevrede etkili bir görüntü koymak onun için daha önemli olacaktır” (Goffman, 2016: 43).

Dijital Ortamlarda Benlik Sunumu

Goffman’ın ele aldığı günlük hayatlardaki benlik sunumları, bireylerin yüz yüze etkileşimi esnasından sergilenen bir performans biçimidir. Bireyler bu performanslar neticesinde izleyicilerine bir sunuş gerçekleştirmektedir. Dijitalleşme ekseninde sunumlar, yüz yüze olmaktan daha çok sanal dünyada kendisini göstermeye başlamıştır. Kitle iletişim araçları, benlik sunumlarının sergilenmesi için bir zemin oluşturmaktadır ve ek olarak sosyal medya platformları bu zemini direkt bireylerin kendisine bırakmaktadır. Yaratılan bu zeminde bireyler, benliklerinde çoğunluğun istediği durumları sunabilme ya da anonim kalabilme yapısına sahiptir. Oluşturulan benliklerle bireyler, performanslarını sosyal medyada etkileşim kurdukları bireylere sergilemektedir. Günlük hayatta sergilenen performanslar ile sosyal medyada sergilenenler arasında tutarsızlıklar oluşabilmektedir.

Sosyal ağlarda mekân soyutlaştırılarak, etkileşimler artırılmıştır. Soyutlanan bu mekânlarda birey, kendi oluşturduğu kimliğinde bir kontrol mekanizması sağlamaktadır. Oluşturulan dijital kimliklerde birey, olduğu kişiden çok olmak istenilene, etkileşimde bulunduğu çevrenin isteklerine göre bir sunum gerçekleştirmektedir. Bireyler günlük yaşantısında tanışmadığı, hayranlık beslediği kişiliklerin yaşantılarını görebilmektedir. Sosyal medya içerisinde birçok alan bulunmaktadır. Bu alanların çeşitli olmasından dolayı bireylerin performanslarını sergileme şekillerinde de alanlara göre farklılıklar oluşmaktadır. Ses, video, yazı, fotoğraflar bu alanda kullanılan benliklerin performanslarını sergileme alanıdır. Bu mecralarda yaratılan beden algılarına, etkileşimi çok olan konulara ya da kişilere benliklerini sunma olasılığı gerçekleşmektedir. Sosyal medya mecralarına yüklenen fotoğraflar, kullanılan filtreler ya da aktarılan yazıları yansıtılmak istenen bir performans şeklinde de yorumlamak mümkündür. Bireyin istenilen performansı sergileme kaygısı, yalnızca kendi paylaşımlarında değil, etkileşimde bulunduğu çevrenin paylaşımlarına da bir denetim kurma çabasını beraberinde getirmektedir.

Bireyin beğenmediği bir fotoğrafı sosyal medya hesabından kaldırması, sunuş şeklini değiştirerek yeniden ağlara yüklemesi tekrardan olmak istediği kişi ya durumu sergilemeye çalışmak tutumudur. Bu noktada devreye giren kontrol mekanizması, yaratılan imajın zedelenmemesini sağlamaktır. “Sosyal medyanın, gündelik yaşam pratikleri içerisinde giderek yaygınlaşan bir oranda kullanılıyor olması, kullanıcı sayısını her geçen gün arttırması, toplumsal yaşamın bir parçası ve hatta kimi durumlarda bu yaşamın dönüştürücü öznesi olarak konumlanması birçok sosyal, siyasal, ekonomik ve psikolojik neticeyi de beraberinde getirmektedir” (Göker, 2015: 394).

Goffman’ın benlik sunumunu sosyal medya mecralarına yansıttığımızda, sosyal medya hesabının sahibi olan bireyleri sahne önünde konumlandırmamız mümkündür. Etkileşimde bulunduğu çevresi ise bu performansı izleyen, belirli bir denetime tabi tutan izleyici kitesidir. Birey, günlük yaşantısında sunduğu benliğini bu mecralarda aynı ya da farklı şekillerde sergilemektedir. Aidiyet hissetmek istediği bir grup, yaşamsal sürecini ya da sosyalleşme süreçlerini dışı vurarak bir onay ya da beğenilme arzusuna kendisi tabi kılmaktadır. Kullanılan fotoğraflar ya da buldukları mekân etiketleri göz önünde bulundurulduğunda bireyler, kendilerini en güzel buldukları halleri, eğlenceli görselleri ya da popüler mekânlarda bulduklarını belli ederek etkileşime girdikleri bireylerle bir mücadele içinde bulunmaktadır. Bireylerin sahnelerini sunma pratikleri de değişiklik göstermektedir. Bir öğretmen, sosyal medyada sunumunu okulda yansıtırken bir cerrahın sunumu hastanede olmaktadır. Vitrin sosyal medyada da ön plana çıkmaktadır. Cerrah beyaz önlüğü ile bir fotoğrafını paylaşırken mesleğine dair bir fikir oluşturabilmektedir. Yansıtılan bu görünüşler bize rolünü sergileyen birey hakkında belirli fikirlere sahip olabilmemizi sağlamaktadır.

Yüz yüze iletişim pratiklerinin sergilenişinde bireyler tutumlarını sergilerken zorlanabilmektedir. Sosyal medya platformlarında ise tutumlar sanal bir gerçeklik üzerinden devam ettiği için gizlenebilmesi, farklı aktarılması daha olanaklıdır. Kontrol pratikleri ya da değişim sergileyebilmek bu mecralarda bir kolaylık unsurudur. Oluşturulan hesapların değişimlere uğrayabilmesi, oluşturulan mecradan çıkış sağlanarak hesapların kapatılması bireylere sağlanan bir kolaylık olarak ele almamız olasıdır. Linç kültürünün yaygınlaşması ile beraber damga pratiklerinden, toplumsal kimlik baskılarından dolayı kendini gizli tutmak isteyen bireylerin ise anonim hesaplara geçiş süreci hızlanmıştır.

Anonim kimlik sahibi hesaplar, toplumsal beklentilerden dolayı kendini ifade edemeyişini, olmak istediği kişiye bürünme isteklerini bu hesaplar aracılığı ile rahat bir şekilde ifade edebilmektedir. Bu anonim kimlikler aracılığı ile birey, benliğini rahat bir şekilde sanallığa aktarırken, dışlanma pratiklerine dâhil olmamasından dolayı benlik aktarımını daha rahat bir şekilde yansıtabilmektedir.

Sonuç

Benlik sunumları, dönemsel değişimlerin neticesinde yapısal ve aktarım alanları konusunda belirli farklılıklar ile aktarımını sürdürmüştür. Yüz yüze aktarım ile gerçekleştirdiğimiz benlik sunumları, dijitalleşme doğrultusunda sanal mecralarda da sunulmaya başlamıştır. Sosyal medya mecralarının farklılıklarından dolayı sunum şekillerinde belirli farklılıklar meydana gelse bile başat olan nokta sunumun inandırıcılığı olmaktadır. Dijital kimliklerin sunduğu olanaklar doğrultusunda benlik sunumları, olmak istenen bireye, ait olunmak istenile gruplara aktarımını kolay bir şekilde sunabilme zemini yaratmaktadır.

Erving Goffman'ın dramaturji olarak adlandırdığı kavramsal çerçeve boyutunda benlik sunumlarımızın, geçmişten günümüze dâhil olduğu değişim pratikleri yorumlanmıştır. Goffman, dramaturji yaklaşımını bir tiyatro metaforu üzerinden açıklamıştır. Bu açıklamalar ekseninde performans sergileyen ve izleyen kitle bu kavram için başattır. Benlik sunumları yaşamımız boyunca devam ettirdiğimiz bir eylemdir. Yansıttığımız benlik sunumlarında dönemler, giyim tarzları, dini inançlar ve hayat felsefemiz gibi birçok özellik benlik sunumlarımızı şekillendirmektedir. Dönemsel süreçleri ele aldığımızda benlik sunumlarının sergilenmelerine çeşitli alanlar eklenmiştir. Benlik sunumlarımızı pratiğe geçirdiğimiz ilk alan, yüz yüze sunum gerçekleştirebildiğimiz konulardan ibaretti. Dini törenler, evlilik merasimleri, cenaze törenleri gibi alanlarda birey, benlik sunumlarını karşı tarafa aktarabilmekteydi. Yüz yüze aktarım sağladığımız benlik sunumları, belirli kısıtlamalara tabiiyet çerçevesinde gerçekleşmekteydi. Aktarılan benlik sunumları bu dönem itibarıyla çevreden bağımsız bir konumda olmamıştır. Bu sunumlar yalnızca bireyle alakalı olmaktan çıkıp, aile bireylerini de temsil eden bir yapıya da üstlenmekteydi. Bu sunumlar ekseninde birey, benlik sunumunu salt bir şekilde gerçekleştiremeyip ailevi bağlar ve isteklerin sunumunu da izleyicisine aktarmak durumunda kalmaktaydı.

Dönemsel değişim süreçlerine paralel olarak benlik sunumlarında da farklılıklar meydana gelmektedir. İnternet kullanımının genişlemesi, sosyal ağ yapılarının fazlalaşması sonucunda benlik sunumlarının gerçekleştirilebileceği ağlarda bir artış olmuştur. Bu alanlarda birey, kendisini görece özgür hissedebildiği ve oluşturduğu sosyal medya hesaplarında söz hakkına sahip olabildiği için kendisini daha rahat hissederek benlik sunumlarını gerçekleştirmektedir. Aktarılan bu sunumlar, tamamen bağımsız bir benlik sunumu tasvirini yansıtmadığı durumlarda oluşmaktadır. Dijital ortamlarda, tamamen soyutlanabilme imkânının olanaklı olmadığı durumlar da meydana gelmektedir. Sosyal medya mecralarında aile, arkadaş gibi etkileşimde olduğu bireylerin bulunması, aktarılacak istenilen sunumda zorlayıcı bir etken yaratabilmektedir (Zhao vd., 2008: 1818). Çünkü özelliklerin görünürliğini gizleyememe, aksi iddia edilebilecek bir tutumu desteklemeyen bir nitelikte olmaktadır. Bu durum neticesinde bireyin, tamamen özgür bir sunum gerçekleştirebilme imkânına sahip olamayacağı süreçleri ortaya çıkmaktadır. Dijital ortamlarda birey, belirli ölçülerde fiziki çevreden bağımsız bir sunum gerçekleştirebilme imkânına ek olarak uzak mesafedeki bireylerle iletişim kurabilmekte ve bu iletişimin devamlılığını sağlayabilmektedir. Bu dijitalleşme ekseninde bireyler, bir inşa süreci gerçekleştirerek idealize edilmiş benlik sunumlarını sosyal ağlar çerçevesinde sergilemektedir. Bu platformda oluşturulan dijital kimlikler aracılığı ile bir aidiyet hissetme, olmak istenilen kişilik görüntülerini sergileme ya da kendi benliğini salt bir şekilde sunmalar gerçekleşmektedir.

Dramaturji bağlamından ele aldığımızda sosyal medya kullanıcıları, kendi hesapları çerçevesinde bir sunum gerçekleştirmektedir. Bu sunumlar çeşitli materyallerle de desteklenebilmektedir. Bu materyaller, bireyin vitrinini

oluşturan unsurlar olarak ele alınabilir. Birey, benlik sunumunu kendi hesabı ya da etkileşimde bulunduğu bireylerin hesapları aracılığı ile gerçekleştirmektedir. Bu sunuş bireyin bir performansıdır. Bu performansı çerçevesinde vitrinini de göz önüne çıkarması, performansın inandırıcılığı için bir olanaktır. Bireyin etkileşimde bulunduğu çevresi ise izleyiciler konumundadır. İzleyicilerden alınan beğeniler, yorumlar ya da paylaşımlar sunumlarını etkilemektedir. Anlık olarak yüklenen bu performanslarda düzeltmeler ya da provalar yapılabilmektedir. Bu analiz doğrultusunda elde edilen bulgularda ise bireylerin performanslarını sergiledikleri alanların farklılaştığı gözlemlenmiştir. Dönemsel ve tüketim değişkenlerinin benlik sunumlarına yansımaları ise sunumların değişen bu kültür ekseninde farklılaşabildiğini göstermektedir. Giyim tarzları, beden algıları doğrultusunda yapılan cerrahi müdahaleler bu farklılıklara bir örnek teşkil etmektedir. Bu alanlarda sunulan benliklerin, olmak istedikleri kişi bağlamında daha kolay aktarılabilirdiği ve bir onay sürecine tabi kıldıkları gözlemlenmiştir. Dijital kimlikler ile anonim kalabilmeleri ise görece özgür bir biçimde sunum aktarımlarını sağlamıştır. Bireylerin anonim kalabilme imkânları, benlik sunumlarının salt bir şekilde gerçekleşebilmesine bir zemin oluşturmuştur. Toplumsal istekleri karşılayamayan bireyler, belirli damga pratikleri ile karşılaşabilmektedir. Bu pratikler neticesinde dışlanmalar ve toplumsal süreçlerden soyutlanmalar gerçekleşebilmektedir. Dijital ortamlarda anonim kalabilme imkânı, bireyin sunumu gerçekleştirirken çevresel faktörlerden uzaklaşabilmesine zemin hazırlamaktadır. Hazırlanan bu zemin neticesinde birey, benlik sunumunu görece özgür bir şekilde aktarabilmektedir.

Teknolojinin ilerlemesi ile bireyselleşme ve tüketim, benlik sunumları ile ilişkili bir hal almıştır. Tüketerek var olma olgusu, dijital mecralardaki benlik sunumlarının aktarımına yansımıştır. Dijital ortamlarda oluşan sosyal medya ağları, bireylerin ulaşmak istedikleri kişi ya da gruplara, dâhil olmak istedikleri statülere etkileşim ve erişimini kolaylaştırmaktadır. Medyada yer alan ürünlerinin tüketiminin gösterilmesi, belirli restoran seçimleri, kıyafetlerinin sergilenmesi, boş zaman aktivitelerinin paylaşılması bir onay isteğini de beraberinde getirmektedir. Birey bu noktada kendi performansını sergilerken, izleyicilere aktarımını ise dijital mecralar aracılığıyla gerçekleştirmektedir. Özellikle sosyal medya mecralarında kendisini yeniden üreterek devam eden beden algıları, bireyleri tek tipleştirme noktasında ilerlemektedir. İdealize yapılar çerçevesinde birey, bu pratiklere dâhil olabilmek için belirli eylemler sergilemektedir. Ağlar aracılığı ile paylaşılanlar neticesinde alınan yorumlar, fotoğraf beğenileri ya da yazılarının paylaşılması bireylere göreceli bir saygınlık yaratmakta, beğenilme arzularını belirli bir noktada doyuma ulaştırabilmektedir. Özellikle aktarılan fotoğraflarda kullanılan filtreler, olmak istenilen bireye benzerlik sağlamak noktasında kullanılmaktadır. Bu noktada, beden algıları doğrultusunda idealize edilmiş bedenlere ulaşım için belirli uygulamalar yapılmaktadır. Bunlar içerisinde göz renklerinin değişimleri, yanak ve bel inceltme filtreleri, fotoğraf renkleri ile ilgili değişimler sıklıkla kullanılmaktadır. Bu kullanımın yaygınlığı, ekonomik süreçlerde de bir pazar yaratımını gerçekleştirmiştir. Oluşturulan uygulamalar doğrultusunda, fotoğraf filtrelerinin yapımı bir yaygınlık içerisinde yer almaktadır. Dönemsel değişimlerde de bu farklılıklar mevcuttur. Moda mefumu çerçevesinde aktarımlarda belirli değişimler oluşmuştur. Bu değişimler yalnızca fiziksel bağlamda kalmayarak, psikolojik durumların yansıtılışında da kendisini göstermektedir. Geçmiş dönem bağlamında mutluluk ve sosyalleşme çerçevesinde sunulan aktarımlara ek olarak günümüzde yaşanan psikolojik süreçlerin aktarımı ve yalnızlaşma paylaşımları da daha fazla yer almaktadır.

Yeni iletişim teknolojilerinin ekseninde benlik sunumlarında meydana gelen değişiklikler hayatımızın bir parçası haline gelmiştir. Artık iletişim dijitalleşmiş, benlik sunumlarımız ise dijitalleşme bağlamında daha çok sergilenmeye devam etmektedir.

Kaynakça

- Armağan, A. (2013). Kimlik Yapılarında Değişim ve Sanallaşan Kimlik Sunumları: Öğrenciler Üzerinde Bir Araştırma. *Akademik Bakış Dergisi*, 37, 1-20.
- Balıkçioğlu, B. (2016). Benlik-İmajı Uyumunun Retoriği: Bana Ne Tükettiğini Söyle Sana Kim Olduğunu Söyleyeyim. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 537 - 553.
- Bauman, Z. (2010). *Küreselleşme Toplumsal Sonuçları*. (Çev. A. Yılmaz). İstanbul : Ayrıntı Yayınları.
- Bouvier, G. (2012). How Facebook users select identity categories for self-presentation. *Journal of Multicultural Discourses*, 7(1), 37-57.
- Castells, M. (2005). *Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür, Ağ Toplumunun Yükselişi*, Cilt 1 (Çev. E. Kılıç). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Castells, M. (2006). *Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür, Kimliğin Gücü*, Cilt 2 (Çev. E. Kılıç). İstanbul:

İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları

- Castells, M. (2007). *Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür, Binyılın Sonu*, Cilt 3 (Çev. E. Kılıç). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Cooley, C. F. (1902). *Human Nature and The Social Order*, New York
- Evren, I. (2013). *Sosyal Medya Pratiklerinde İslami Kimlik Temsilleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Galatasaray Üniversitesi SBE
- Giddens, A. (2008). *Sosyoloji*. (Çev. C. Güzel). İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Giddens, A. (2010). *Modernliğin Sonuçları*. (Çev. E. Kuşdil). İstanbul : Ayrıntı Yayınları.
- Goffman, E. (2016). *Günlük Yaşamda Benliğin Sunumu*. (Çev. B. Cezar). İstanbul: Metis Yayınları.
- Göker, G. (2015). "İletişimin Mc Donaldlaşması: Sosyal Medya Üzerine Bir İnceleme". *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literatureand History of Turkish or Turkic*, 10(2), 389-410.
- Gülaçtı, Fikret., Özen, Yener. (2010). "Benlik Kavramı ve Benliğin Gelişimi Bilen Benliğe Gereksinim Var mı?", *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12 (2), 23-33.
- Ilgaz Büyükbaykal, C. (2008). Küresel Medya Yapılarının Yoğunlaşması. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 31, 39-50
- Jenkins, R. (2016). *Bir Kavramın Anatomisi Sosyal Kimlik* (Çev. G. Bostancı). İstanbul: Everest Yayınları
- Karaduman, S. (2007). "Medyatik Gerçeklikte Kimlik Temsilleri: Televizyon Haberlerinin Aktörleri Üzerine Düşünceler", *Selçuk İletişim Dergisi*, 4(4), 45-56
- Karaduman, S. (2010). Modernizmden Postmodernizme Kimliğin Yapısal Dönüşümü. *Journal of Yasar University*, 5(17), 2886-2899
- Kavut, S. (2018). Goffman'ın Benlik Sunumu Kuramı Bağlamında Sosyal Medyada Kimlik İnşası: Instagram Üzerine Bir Araştırma. *Nosyon: Uluslararası Toplum ve Kültür Çalışmaları Dergisi*, (1), 1-12.
- Markus, H.& Nurius, P. (1986). Possible selves. *American Psychologist*, 41 (9), 954-969.
- Marshall, G. (1999). *Sosyoloji Sözlüğü*. (Çev. O. Akınhay, D. Kömürcü). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Okur, H. D. ve M. Özkul. (2015). Modern İletişimin Arayüzü: Sanal İletişim Sosyal Paylaşım Sitelerinin Toplumsal İlişki Kurma Biçimlerine Etkisi (Facebook Örneği). *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(21), 213-246.
- Polat S. ALPMAN. (2018) *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 21(2), 1-28
- Poloma, M. M. (1993). *Çağdaş Sosyoloji Kuramları*. (Çev. H. Erbaş). Ankara: Gündoğan Yayınları.
- Şentürk, R. (2017). *İletişim ve Televizyon Teorileri*. İstanbul: Küre Yayınları.
- Timisi, N. (2003). *Yeni İletişim Teknolojileri ve Demokrasi*, Ankara: Dost Yayınları.
- Timisi, N. (2005). *Sanallığın Gerçekliği İnternetin Kimlik ve Topluluk Alanlarına Girişi, İnternet, Toplum, Kültür* (Ed: B. Kılıçbay ve M. Binark). Ankara: Epos Yayınları.
- Zhao, S.; Sherri, G.; Martin, J. (2008). Identity construction on Facebook: Digital empowerment in anchored relationships [Elektronik Sürüm]. *Computers in Human Behavior*, 24, 1816-1836. [http:// www.semanticscholar.org](http://www.semanticscholar.org) Erişim Tarihi: 02.03.2022

Beyan ve Açıklamalar (Disclosure Statements)

1. Bu çalışmanın yazarları, araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyduklarını kabul etmektedirler (The authors of this article confirm that their work complies with the principles of research and publication ethics).
2. Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir (No potential conflict of interest was reported by the authors).
3. Bu çalışma, intihal tarama programı kullanılarak intihal taramasından geçirilmiştir (This article was screened for potential plagiarism using a plagiarism screening program).